Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (prvá komora)

z 15. júla 2021 *

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Články 268, 270, 340 a 343 ZFEÚ – Protokol (č. 7) o výsadách a imunitách Európskej únie – Články 11, 17 a 19 – Bývalý člen Európskej komisie – Imunita voči právomoci súdov – Žaloba o mimozmluvnú zodpovednosť – Zbavenie imunity – Právomoc Súdneho dvora Európskej únie“

Vo veci C-758/19,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Polymeles Protodikeio Athinon (Súd prvého stupňa Atény, Grécko) z 18. júna 2019 a doručený Súdnemu dvoru 16. októbra 2019, ktorý súvisí s konaním:

OH

proti

ID,

SÚDNY DVOR (prvá komora),

v zložení: predseda prvej komory J.-C. Bonichot, sudcovia L. Bay Larsen, C. Toader, M. Safjan a N. Jääskinen (spravodajca),

generálny advokát: M. Bobek,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– OH, v zastúpení: G. Trantas, dikigoros,

– ID, v zastúpení: E. Politis, dikigoros,

– Európska komisia, v zastúpení: M. Konstantinidis, T. S. Bohr a S. Delaude, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 2. februára 2021,

* Jazyk konania: gréčtina.

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 343 ZFEÚ, ako aj článkov 11, 17 a 19 Protokolu (č. 7) o výsadách a imunitách Európskej únie (Ú. v. EÚ C 202, 2016, s. 266, ďalej len „protokol o výsadách a imunitách“).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi OH, bývalým dočasným zamestnancom Európskej komisie, a ID, bývalým európskym komisárom gréckej štátnej príslušnosti (ďalej len „člen Komisie“), vo veci, v ktorej OH vytýka ID protiprávne konanie, ktoré viedlo Komisiu k ukončeniu jeho pracovnej zmluvy.

Právny rámec

Právo Únie

3 Podľa článku 11 písm. a) protokolu o výsadách a imunitách:

„Bez ohľadu na svoju štátnu príslušnosť úradníci a ostatní zamestnanci Únie na území každého členského štátu požívajú:

a) imunitu voči právomoci súdov vo vzťahu k činnosti v rámci svojho úradného postavenia vrátane ich ústnych alebo písomných prejavov, s výhradou použitia ustanovení zmlúv týkajúcich sa jednak pravidiel určujúcich zodpovednosť úradníkov a ostatných zamestnancov voči Únii a jednak právomoci Súdneho dvora Európskej únie, ktorý rozhoduje o sporoch medzi Úniou a jej úradníkmi a ostatnými zamestnancami. Túto imunitu požívajú i po skončení výkonu svojej funkcie.“

4 Článok 17 tohto protokolu stanovuje:

„Výsady, imunity a výhody sa priznávajú úradníkom a ostatným zamestnancom Únie výlučne v záujme Únie.

Každý orgán Únie sa vzdá imunity priznanej úradníkovi alebo inému zamestnancovi, ak tento orgán uzná, že vzdanie sa imunity nie je v rozpore so záujmami Únie.“

5 Článok 19 uvedeného protokolu stanovuje:

„Články 11 až 14 a článok 17 sa vzťahujú na predsedu Európskej rady.

Vzťahujú sa tiež na členov Komisie.“

Grécke právo

6 V súlade s § 3 ods. 2 Kodikas Politikis Dikonomias (Občiansky súdny poriadok) sú z právomoci helénskych súdov vyňatí cudzinci, ktorí požívajú imunitu voči právomoci súdov, pričom nie sú dotknuté spory týkajúce sa vecných práv z nehnuteľností.

7 Okrem toho podľa § 24 Občianskeho súdneho poriadku sa na gréckych štátnych príslušníkov, ktorí požívajú imunitu voči právomoci súdov, ako aj na štátnych úradníkov pôsobiacich v zahraničí, vzťahuje právomoc súdov, v obvode ktorých mali pobyt pred svojou expatriáciou, alebo ak nemali pobyt na helénskom území, právomoc súdov hlavného mesta tohto členského štátu,

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

8 Dňa 1. novembra 2014 Komisia prijala na základe článku 2 písm. c) Podmienok zamestnávania ostatných zamestnancov Európskej únie (ďalej len „PZOZ“) OH do zamestnania ako dočasného zamestnanca na účely výkonu funkcie zástupcu vedúceho kancelárie člena Komisie, pričom bol zaradený do platovej triedy AD 12, platového stupňa 2.

9 Od 1. októbra 2015 bolo OH zverené pracovné miesto experta v tejto kancelárii, pričom bol zaradený do platovej triedy AD 13, platového stupňa 2.

10 Listom z 27. apríla 2016 Komisia oznámila OH vypovedanie jeho pracovnej zmluvy ako dočasného zamestnanca s účinnosťou od 1. augusta 2016, pričom uviedla, že došlo k narušeniu vzťahu dôvery s členom Komisie.

11 Dňa 27. júla 2016 podal OH na základe článku 90 Služobného poriadku úradníkov Európskej únie (ďalej len „služobný poriadok“) sťažnosť proti rozhodnutiu o vypovedaní jeho zmluvy, ktorú Komisia 28. novembra 2016 zamietla.

12 Dňa 10. marca 2017 podal OH proti tomuto zamietavému rozhodnutiu žalobu na Všeobecný súd Európskej únie.

13 Rozsudkom z 10. januára 2019, RY/Komisia (T-160/17, EU:T:2019:1), Všeobecný súd zrušil rozhodnutie Komisie o vypovedaní zmluvy OH z dôvodu, že jeho právo byť vopred vypočutý nebolo dodržané. Podľa Všeobecného súdu Komisia nepredložila dôkaz o tom, že OH dostal možnosť účinne vyjadriť svoje stanovisko pred vypovedaním jeho zmluvy.

14 V nadväznosti na tento rozsudok Komisia vypočula OH, ktorá rozhodnutím z 10. apríla 2019 opätovne vypovedala jeho pracovnú zmluvu. OH teda podal proti tomuto poslednému uvedenému rozhodnutiu novú sťažnosť podľa článku 90 služobného poriadku, ktorú Komisia 14. augusta 2019 zamietla.

15 Dňa 2. decembra 2019 podal OH proti tomuto poslednému zamietavému rozhodnutiu žalobu o neplatnosť na Všeobecný súd. Rozsudkom z 13. januára 2021, RY/Komisia (T-824/19, neuverejnený, EU:T:2021:6), Všeobecný súd zamietol túto žalobu.

16 Súbežne s konaniami začatými na Všeobecnom súde podal OH v septembri 2017 žalobu na vnútroštátny súd, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, Polymeles Protodikeio Athinon (Súd prvého stupňa Atény, Grécko), ktorou sa domáha, aby mu bola členom Komisie nahradená ujma, ktorá mu bola údajne spôsobená z dôvodu, že tento člen Komisie voči nemu uviedol hanlivé tvrdenia tým, že mu vyčítal narušenie vzťahu vzájomnej dôvery a nedostatky pri výkone jeho funkcií. Toto konanie člena Komisie totiž viedlo Komisiu k ukončeniu pracovnej zmluvy OH, čím mu bola spôsobená majetková ujma, ktorú vyčíslil na sumu vo výške 425 299 eur zodpovedajúcu strate odmeny za obdobie od 1. novembra 2016 do 31. októbra 2019. OH tiež

navrhuje, aby vnútroštátny súd uložil členovi Komisie povinnosť zaplatiť mu sumu vo výške 600 000 eur z dôvodu nemajetkovej ujmy a uložil mu povinnosť odvolať nepravdivé tvrdenia a krivé obvinenia, na základe ktorých mu bola údajne spôsobená ujma.

17 Vnútroštátny súd uvádza, že žaloba bola podaná proti bývalému európskemu komisárovi, na ktorého sa vzťahuje imunita voči právomoci súdov na základe článku 343 ZFEÚ, ako aj článkov 11, 17 a 19 protokolu o výsadách a imunitách, hoci je gréckej štátnej príslušnosti. Za týchto okolností má tento súd pochybnosti o výklade, ktorý treba dať príslušným právnym predpisom Únie, ako aj v súvislosti so svojou právomocou rozhodovať o takomto spore.

18 Okrem toho z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že generálne riaditeľstvo Komisie pre ľudské zdroje a pre bezpečnosť predložilo 22. decembra 2017 potvrdenie, podľa ktorého „[člen Komisie] na základe [tohto] postavenia… požíva v rámci svojho úradného postavenia v súlade s článkami 11 a 19 [protokolu o výsadách a imunitách] imunitu voči právomoci súdov za úkony, ktoré vykonal, vrátane jeho ústnych a písomných prejavov. Imunity môže pozbaviť kolégium komisárov na žiadosť vnútroštátneho súdu, pokiaľ takéto zbavenie imunity nie je v rozpore so záujmami Únie“.

19 Za týchto okolností Polymeles Protodikeio Athinon (Súd prvého stupňa Atény) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Sú pojmy ‚imunita voči právomoci súdov‘… a ‚imunita‘… tak, ako sú uvedené v článku 11 [protokolu o výsadách a imunitách], a z hľadiska cieľa, ktorý sledujú, zhodné?

2. Vzťahuje sa imunita voči právomoci súdov/imunita stanovená v článku 11 [protokolu o výsadách a imunitách] okrem trestných konaní na tvrdenia napadnuté v rámci občianskoprávnej žaloby podanej proti členovi Komisie poškodenými tretími stranami?

3. Možno zbaviť imunity voči právomoci súdov člena Komisie v rámci občianskoprávnej žaloby, o akú ide v prejednávanej veci? V prípade kladnej odpovede, komu prináleží začať konanie o zbavení imunity?

4. Majú súdy Únie právomoc rozhodovať o občianskoprávnej žalobe o mimozmluvnú zodpovednosť, o akú ide v prejednávanej veci, podanej proti členovi Komisie?“

O prejudiciálnych otázkach

O štvrtej otázke

20 Svojou štvrtou otázkou, ktorú treba preskúmať ako prvú, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či má Súdny dvor Európskej únie právomoc rozhodovať o žalobe o mimozmluvnú zodpovednosť podanej bývalým dočasným zamestnancom Komisie z dôvodu protiprávneho konania, ktoré pripisuje členovi tejto inštitúcie, ktorého bol spolupracovníkom, a ktoré túto inštitúciu viedlo k ukončeniu pracovnoprávneho vzťahu s týmto zamestnancom.

21 V prvom rade treba zdôrazniť, že v súlade s článkom 268 ZFEÚ v spojení s článkom 340 druhým a tretím odsekom ZFEÚ má Súdny dvor právomoc rozhodovať spory o náhrade škôd spôsobených inštitúciami Únie alebo ich zamestnancami pri výkone ich funkcií.

22 Okrem toho z ustálenej judikatúry vyplýva, že len Súdny dvor má právomoc rozhodovať v sporoch, v ktorých bola napadnutá mimozmluvná zodpovednosť Únie, a nie vnútroštátne súdy (pozri v tomto zmysle rozsudky z 13. februára 1979, Granaria, 101/78, EU:C:1979:38, bod 16, a z 29. júla 2010, Hanssens-Ensch, C-377/09, EU:C:2010:459, bod 17).

23 Tak je to najmä v prípade návrhu na náhradu škody, ktorá bola spôsobená zamestnancami Únie v dôsledku aktov, ktoré na základe interného a priameho vzťahu predstavujú nevyhnutné vyjadrenie úloh zverených inštitúciám (pozri v tomto zmysle rozsudok z 10. júla 1969, Sayag, 9/69, EU:C:1969:37, bod 7).

24 V druhom rade, ako Súdny dvor opakovane spresnil, „spor medzi úradníkom a inštitúciou, ktorej tento úradník podlieha, patrí v prípade, že vyplýva z pracovnoprávneho vzťahu, ktorý viaže dotknutú osobu a inštitúciu, do pôsobnosti článku 270 ZFEÚ a článkov 90 a 91 služobného poriadku, aj keď ide o žalobu o náhradu škody (rozsudky z 10. septembra 2015, Preskúmanie Missir Mamachi di Lusignano/Komisia, C-417/14 RX-II, EU:C:2015:588, bod 38, ako aj zo 4. júna 2020, Schokker/AESA, C-310/19 P, neuverejnený, EU:C:2020:435, bod 50).

25 Na jednej strane článok 270 ZFEÚ totiž stanovuje, že Súdny dvor má právomoc rozhodovať vo všetkých sporoch medzi Úniou a jej zamestnancami v medziach a za podmienok stanovených služobným poriadkom a PZOZ. Na druhej strane článok 91 ods. 1 služobného poriadku stanovuje, že Súdny dvor má právomoc rozhodovať o každom spore medzi Úniou a osobou, na ktorú sa vzťahuje služobný poriadok, ktoré sa týkajú zákonnosti aktu spôsobujúceho ujmu tejto osobe.

26 V prejednávanej veci z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že OH podal na vnútroštátny súd žalobu o mimozmluvnú zodpovednosť proti bývalému európskemu komisárovi ako bývalý dočasný zamestnanec Komisie.

27 Okrem toho vnútroštátny súd uvádza, že majetková a nemajetková ujma, o ktorej náhradu OH žiada člena Komisie, sa zakladá na hanlivých tvrdeniach tohto člena, keď OH dával za vinu narušenie vzťahu vzájomnej dôvery a neplnenie si povinností pri výkone svojej funkcie, ktoré Komisiu viedli k ukončeniu jeho pracovnej zmluvy v službách tejto inštitúcie.

28 V tejto súvislosti, ako uviedol generálny advokát v bodoch 37 a 42 svojich návrhov, uvádzaná ujma vo veci samej vyplýva z prerušenia pracovnoprávneho vzťahu ako takého, keďže člen Komisie vyhlásil, že už nemá dôveru v OH. Takéto vyhlásenie pritom nevyhnutne patrí do rámca výkonu funkcie člena Komisie. Toto vyhlásenie bolo totiž formulované na podporu rozhodnutia člena Komisie, podľa ktorého už nemal záujem využívať služby OH, pričom toto rozhodnutie patrí do jeho právomoci zorganizovať si chod svojej kancelárie s osobami, s ktorými udržiava vzťah dôvery, aby mohol čo najlepšie plniť úlohy, ktoré mu boli zverené ako európskemu komisárovi.

29 Z toho vyplýva, že také konanie, aké OH vyčíta členovi Komisie, je v skutočnosti súčasťou riadenia zamestnancov kancelárie týmto členom. Takéto konanie preto treba považovať za konanie, ktoré neoddeliteľne spadá do výkonu funkcií tohto člena ako nevyhnutné vyjadrenie úloh, ktoré mu boli zverené v tomto postavení, v zmysle judikatúry Súdneho dvora citovanej v bode 23 tohto rozsudku.

30 Okrem toho zo spisu, ktorý má Súdny dvor k dispozícii, vyplýva, že žalobca vo veci samej bol v súlade s článkom 2 písm. c) PZOZ prijatý do zamestnania ako dočasný zamestnanec Komisie.

31 Ak by sa teda ukázalo, že príčinná súvislosť medzi konaním vytýkaným členovi Komisie na jednej strane a ujmou, ktorú uvádza OH, na druhej strane nie je priama, keďže táto ujma vyplýva z konečného rozhodnutia o prepustení, ktoré bolo prijaté 27. apríla 2016 generálnym riaditeľom generálneho riaditeľstva Komisie pre ľudské zdroje a pre bezpečnosť, aj keď sa konanie, ktoré viedlo k prijatiu tohto rozhodnutia, začalo na podnet člena Komisie, spor vo veci samej vyplýva zo zamestnaneckého vzťahu, ktorý viaže OH s inštitúciou Únie, konkrétne s Komisiou.

32 Okrem toho OH tvrdí, že konanie, ktoré vytýka členovi Komisie, má nielen nepriaznivý vplyv na jeho budúcnosť, ako aj na výkon jeho povolania v rámci Únie, ale ho tiež obralo o odmeny vo výške 452 229,32 eura, ktoré by dostal od Komisie, ak by nedošlo k predčasnému ukončeniu jeho pracovnej zmluvy.

33 Za týchto okolností žaloba o mimozmluvnú zodpovednosť podaná bývalým dočasným zamestnancom Únie, akým je OH, z dôvodu pochybenia, ktorého sa údajne dopustil bývalý člen Komisie, ktorého bol jedným z priamych spolupracovníkov, a to v súvislosti s jeho rozhodnutím nepokračovať v tejto spolupráci, vyplýva z pracovnoprávneho vzťahu, ktorý viazal tohto zamestnanca s Komisiou. Takáto žaloba teda patrí do pôsobnosti článku 270 ZFEÚ a článku 91 ods. 1 služobného poriadku, ktorý sa uplatňuje na základe článku 46 PZOZ. Patrí tiež do pôsobnosti článku 268 ZFEÚ v spojení s článkom 340 ZFEÚ, keďže sa ňou domáha náhrady škodlivých následkov konania, ktorých sa údajne dopustil člen Komisie pri výkone svojich funkcií.

34 V dôsledku toho má Súdny dvor v súlade s týmito ustanoveniami výlučnú právomoc rozhodovať o takomto spore.

35 Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy treba na štvrtú otázku odpovedať tak, že Súdny dvor má výlučnú právomoc rozhodovať o žalobe o mimozmluvnú zodpovednosť podanej bývalým dočasným zamestnancom Komisie z dôvodu protiprávneho konania, ktoré pripisuje členovi tejto inštitúcie, ktorého bol spolupracovníkom a ktoré viedlo túto inštitúciu k ukončeniu pracovnoprávneho vzťahu s týmto zamestnancom, a nie vnútroštátne súdy. Takáto žaloba musí byť podaná nie proti dotknutému členovi Komisie, ale proti Únii zastúpenej Komisiou.

O prvej, druhej a tretej otázke

36 Vzhľadom na odpoveď na štvrtú otázku nie je potrebné odpovedať na prvú, druhú a tretiu otázku, keďže vnútroštátny súd nemá právomoc rozhodnúť spor vo veci samej.

O trovách

37 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (prvá komora) rozhodol takto:

Súdny dvor Európskej únie má výlučnú právomoc rozhodovať o žalobe o mimozmluvnú zodpovednosť podanej bývalým dočasným zamestnancom Európskej komisie z dôvodu protiprávneho konania, ktoré pripisuje členovi tejto inštitúcie, ktorého bol

spolupracovníkom a ktoré viedlo túto inštitúciu k ukončeniu pracovnoprávneho vzťahu s týmto zamestnancom, a nie vnútroštátne súdy. Takáto žaloba musí byť podaná nie proti dotknutému členovi Komisie, ale proti Únii zastúpenej Komisiou.

Podpisy